

บทที่ 3

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ของกฎหมาย ระหว่างประเทศ และกฎหมายลิขสิทธิ์ในต่างประเทศ

กฎหมายลิขสิทธิ์ นับเป็นกฎหมายสาขาหนึ่งซึ่งได้รับความสนใจ และความสำคัญจาก นักกฎหมาย และบุคคลทั่วไปทั้งใน และต่างประเทศ ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจาก การที่กฎหมาย ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของแต่ละประเทศทั่วโลก เพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศการนำเข้า และส่งออกสินค้าที่มีการคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ รวมไปถึงการคุ้มครองสิทธิที่พึงจะได้รับของผู้บริโภค และผู้สร้างสรรค์งาน

เนื่องจากคุณสมบัติพิเศษของกฎหมายที่มีลักษณะของการบังคับใช้เฉพาะภายในแต่ละ ประเทศ ซึ่งถึงแม้กรณีจะได้มีการทำการตกลงระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าวไว้ในสนธิสัญญา หรืออนุสัญญาที่เกี่ยวข้องต่างๆ แล้วก็ตาม เช่น อนุสัญญากรุงเบอร์น (Berne Convention) เทรด รีเลท อินเทลเลคทัวอล พรอพเพอร์ตี้ ไรท (Trade Related Intellectual Property Rights:TRIPS) ซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงองค์การการค้าโลก (WTO) อย่างไรก็ตามการบังคับใช้ และการทำให้ หลักเกณฑ์การคุ้มครองลิขสิทธิ์ดังกล่าวมีความเป็นสากล หรือความมีมาตรฐานเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันตามสนธิสัญญา หรืออนุสัญญาดังกล่าวข้างต้นก็ยังไม่ผลสมบูรณ์เต็มที่ เนื่องจากผลของ ข้อตกลงดังกล่าวเป็นเพียงการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายลิขสิทธิ์ในบางเรื่อง และบังคับ เฉพาะประเทศสมาชิกเท่านั้น กรณีความแตกต่างของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศในบาง เรื่องจึงยังคงปรากฏอยู่ และด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลให้ผู้สร้างสรรค์งานที่มีความ ประสงค์ที่จะได้รับความคุ้มครองงานของตนด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์ในหลายๆ ประเทศใน คราวเดียวกันจำเป็นต้องจะต้องเรียนรู้ถึงขอบเขตเงื่อนไขการให้ความคุ้มครองการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ รวมถึงอายุแห่งการคุ้มครองของงานในแต่ละประเทศ เพื่อให้เกิดความคุ้มครองอย่างทั่วถึง และมี ประสิทธิภาพ

1. การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ของกฎหมายระหว่างประเทศ

ประเทศกำลังพัฒนาต้องการที่จะได้มาซึ่งเทคโนโลยีอันทันสมัย แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศเหล่านั้นมีความประสงค์ที่จะใช้การค้าขาย และการส่งออก เพื่อเป็นกลไกในการยกระดับ และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การมีโอกาสเข้าร่วมองค์การการค้าโลกถือว่าเป็นบันไดสู่ความเติบโต และความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมการส่งออกของประเทศ แต่การเข้าร่วมองค์การการค้าโลกนั้นย่อมหมายถึงการต้องยอมรับเอาพันธกรณีในสัญญาข้อตกลงต่างๆ ขององค์การการค้าโลก ซึ่งรวมถึงการให้การรับรองต่อสัญญาข้อตกลงทริพส์ ที่จะก่อให้เกิดผลที่เป็นการรีดลอน และจำกัดเสรีภาพของประเทศในการกำหนดนโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญา และการถ่ายทอดเทคโนโลยี อาจกล่าวได้ว่าข้อจำกัดดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายที่ประเทศกำลังพัฒนาจำต้องยอมสูญเสีย เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่จะมีโอกาสเข้าร่วมในองค์การการค้าโลกที่มีความสำคัญ และมีบทบาทมากที่สุดในโลกปัจจุบัน

1.1 การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในระหว่างประเทศนั้น ได้มีการบัญญัติอยู่หลายฉบับ แต่ในที่นี้ขอกล่าวถึงจากในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971 อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล อนุสัญญากรุงโรม และอนุสัญญาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการการค้า และการปลอมแปลงเท่านั้น

1.1.1 การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971

ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ อนุสัญญากรุงเบอร์ลิน เป็นระบบที่เกิดขึ้นจากอนุสัญญา ระหว่างประเทศในระดับพหุภาคี โดยการรวมตัวกันของนานาประเทศส่วนใหญ่ในแถบทวีปยุโรป เมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1886 ซึ่งเป็นระบบที่เรียบง่ายไม่มีพิธีตรองมากนัก โดยที่ไม่มีพิธีการต่างๆ อาทิเช่น การจดทะเบียนสำหรับการขอให้ลิขสิทธิ์อนุสัญญาเบอร์ลินได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพียงครั้งเดียวในรอบ 20 ปี หลักการส่วนใหญ่ได้แก่การคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ โดยไม่ใช่เป็นการคุ้มครองงานที่มีลักษณะเป็นการภายใน เช่น งานที่คนไทยสร้างสรรค์ขึ้น และได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรกในประเทศไทยนั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่อนุสัญญานี้ต้องการจะครอบคลุมไปถึงหลักเกณฑ์ภายใต้อนุสัญญามีเป้าหมายที่จะคุ้มครองงานของคนต่างชาติ และเป็นงานที่เกิดขึ้นในต่างประเทศเป็นสำคัญ

อนุสัญญากรุงเบอร์ลินได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสิ้นรวม 8 ครั้ง ได้แก่

1) การแก้ไขในการประชุมที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1896 อนุสัญญาฉบับแก้ไขนี้ เรียกว่า “Paris Additional Act and Interpretative Declaration, 1896”

2) การแก้ไขในการประชุมที่กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1908 เรียกว่า “Berlin Act, 1908”

3) การแก้ไขในการประชุมที่กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1914 เรียกว่า “Berne Additional Protocol, 1914”

4) การแก้ไขในการประชุมที่กรุงโรม เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน ค.ศ. 1928 เรียกว่า “Rome Act, 1928”

5) การแก้ไขในการประชุมที่กรุงบรัสเซลส์ เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1948 เรียกว่า “Brussels Act, 1948”

6) การแก้ไขในการประชุมที่กรุงสตอกโฮล์ม เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1967 เรียกว่า “Stockholm Act, 1967”

7) การแก้ไขในการประชุมที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 1971 เรียกว่า “Paris Act, 1971” (พัฒนาพล เปรมสมิทซ์, 2533, หน้า 26)

8) การแก้ไขในการประชุมครั้งล่าสุด ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1979

อนุสัญญากรุงเบอร์ลินเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะคำนึงถึงจำนวนประเทศที่เข้าร่วม กล่าวคือจนถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 อันเป็นวันที่ความตกลงทริปส์ที่ผลใช้บังคับ อนุสัญญากรุงเบอร์ลินที่ประเทศสมาชิกรวมทั้งสิ้น 111 ประเทศ

ประเทศที่เข้าร่วมในความตกลงระหว่างประเทศนี้มีทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วอันได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป รวมทั้งประเทศที่กำลังปรับเปลี่ยนระบบ โครงสร้างทางเศรษฐกิจในยุโรปตะวันออกประเทศในค่ายสังคมนิยม เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และบรรดาประเทศที่กำลังพัฒนาในทวีปเอเชีย แอฟริกา และอเมริกาใต้ สำหรับประเทศไทยนั้นได้เข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญากรุงเบอร์ลินเช่นเดียวกัน โดยได้เข้าร่วมในความตกลงระหว่างประเทศนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้ยอมรับความผูกพันตนตามอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับกรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1908 (Berlin Act, 1908) กับพิธีสารเพิ่มเติม ค.ศ. 1914 (Additional Protocol, 1914) เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2474 (ค.ศ. 1931) ซึ่งสาเหตุที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลินนี้ เนื่องมาจากการที่ประเทศไทยได้ขอแก้ไขหนังสือสัญญาทางราชไมตรีฯ ที่ทำกับนานาประเทศ เพื่อให้ ประเทศไทยได้รับเอกราชทางศาลกลับคืนมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และต่อมาเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2538 ประเทศไทยได้แสดงเจตนาขอเปลี่ยนแปลงพันธกรณีเป็นพันธกรณีตามข้อ 1 ถึง 12 ของอนุสัญญากรุงเบอร์ลินฉบับกรุงปารีส ค.ศ. 1971 (Paris Act, 1971)

อนุสัญญากรุงเบอร์นได้ก่อตั้งสหภาพเบอร์น เบอร์น ยูเนียน (Berne Union) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประเทศสมาชิกให้การคุ้มครองลิขสิทธิ์ภายใต้หลักการที่เป็นหนึ่งเดียวกัน อนุสัญญากรุงเบอร์นได้กำหนดมาตรฐานการคุ้มครองลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นบรรทัดฐานสำหรับการเป็นรัฐภาคีที่จะได้รับไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในมาตรฐานการคุ้มครองที่รวมถึงหลักการพื้นฐานการคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ อันได้แก่ หลักดินแดนของการคุ้มครอง หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ขอบเขตของสิทธิที่เจ้าของลิขสิทธิ์มีตามกฎหมาย ประเทศของงานอันมีลิขสิทธิ์ การกำหนดสิทธิขั้นต่ำ อายุแห่งการคุ้มครอง ฯลฯ

เจตนารมณ์ดั้งเดิมของการจัดทำอนุสัญญากรุงเบอร์นก็คือ เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ในการคุ้มครองงานวรรณกรรม และศิลปกรรมที่เป็นการสร้างสรรค์งานในด้านความสวยงาม และสุนทรียภาพเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันขอบเขตของการให้การคุ้มครองได้ขยายออกไปสู่งานที่เน้นในด้านหน้าที่ปฏิบัติการ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีโทรคมนาคมด้วย

หลักการส่วนใหญ่ภายใต้อนุสัญญากรุงเบอร์นจะใช้กับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ โดยไม่ใช้กับการคุ้มครองงานที่มีลักษณะเป็นการภายใน เช่น งานที่คนไทยสร้างสรรค์ขึ้น และที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรกในประเทศไทยนั้น ไม่ได้เป็นสิ่งที่อนุสัญญานี้ต้องการจะครอบคลุมไปถึง หลักเกณฑ์ภายใต้อนุสัญญากรุงเบอร์นมีเป้าหมายที่จะคุ้มครองงานของคนต่างชาติ และเป็นงานที่มีหลักแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเป็นสำคัญ ทั้งนี้จะเห็นได้จากการที่บทบัญญัติใน ข้อ 5(1) ของอนุสัญญากรุงเบอร์นกำหนดให้ใช้หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ และหลักสิทธิขั้นต่ำเฉพาะกรณีสำหรับผู้สร้างสรรค์มิได้เป็นคนชาติของประเทศที่ให้ความคุ้มครองเท่านั้น

หลักการสำคัญภายใต้อนุสัญญากรุงเบอร์นมีอยู่สามประการใหญ่ๆ คือ

1) หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติที่กำหนดว่าประเทศสมาชิกต้องให้สิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ที่เป็นคนชาติของรัฐภาคีอื่น เช่นเดียวกับที่ได้ให้สิทธิแก่คนชาติตนเอง เหตุผลของการกำหนดหลักการกฎหมายดังกล่าวไว้ในความตกลงระหว่างประเทศนี้ก็เช่นเดียวกันกับกรณีทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ นั่นคือ เป็นผลมาจากการรับรองว่าสิทธิตามลิขสิทธิ์จะมีอยู่อย่างจำกัดภายใต้หลักดินแดนแห่งรัฐ

2) หลักการกำหนดสิทธิขั้นต่ำหมายความว่าบรรดาสิทธิและความคุ้มครองที่ประเทศรัฐภาคีได้ให้แก่ผู้สร้างสรรค์ที่เป็นคนชาติจะต้องไม่น้อยไปกว่าระดับการคุ้มครองที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเบอร์น ตัวอย่างเช่น ตามกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกเจ้าของลิขสิทธิ์ต้องมีสิทธิในการทำซ้ำสิทธิในการดัดแปลงงาน และสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนรวมทั้งอายุแห่งความคุ้มครองต้องมีกำหนดไม่น้อยกว่าอายุผู้สร้างสรรค์กับอีก 50 ปีนับแต่สร้างสรรค์ถึงแก่ความ

ตาย เป็นต้น

3) หลักการคุ้มครองโดยไม่มีรูปแบบ หมายความว่าประเทศสมาชิกจะกำหนดเงื่อนไขของการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ในลักษณะใดๆ ไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดให้มีการจดทะเบียน หรือกำหนดให้ใช้เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ใดๆ เพื่อแสดงถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

อนุสัญญากรุงเบอร์ลินกำหนดให้มีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ต่างชาติ โดยคำนึงถึงประเทศที่เกิดของงานเป็นสำคัญ ประเทศที่เกิดงาน (Country of Origin) หมายความว่า ประเทศที่ผู้สร้างสรรค์มีสัญชาติ หรือประเทศที่มีการโฆษณางานเป็นครั้งแรก การที่อนุสัญญากำหนดให้คำนึงถึงประเทศที่มีการโฆษณางานเป็นครั้งแรกประกอบด้วยก็เพื่อหลักการปัญหาการพิจารณาเรื่องสัญชาติของผู้สร้างสรรค์ ในกรณีที่งานนั้นมีบุคคลหลายคนร่วมกันเป็นผู้สร้างสรรค์ (Cornish, 1996, p. 311)

กล่าวโดยสรุป การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศภายใต้อนุสัญญากรุงเบอร์ลินใช้ปัจจัยสองประการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา กล่าวคือ สัญชาติของผู้สร้างสรรค์ และสถานที่ที่มีการเผยแพร่งาน

ภายใต้ข้อ 3 (1) ของอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศจะต้องกระทำภายใต้หลักการต่อไปนี้

ประการแรก งานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น โดยบุคคลที่เป็นคนชาติของประเทศสมาชิกของสหภาพเบอร์ลิน ไม่ว่างานนั้นจะมีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนหรือไม่ จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศภาคีทุกประเทศ

ประการที่สอง สำหรับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้สร้างสรรค์โดยผู้ที่มีได้เป็นคนชาติของประเทศสมาชิกจะได้รับการคุ้มครองในประเทศสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ก็ต่อเมื่อได้มีการนำงานดังกล่าวออกเผยแพร่เป็นครั้งแรกในประเทศประเทศหนึ่ง ซึ่งเป็นภาคีของสหภาพเบอร์ลิน หรือการเผยแพร่งานนั้นได้กระทำในประเทศสมาชิกพร้อมกันกับที่ได้เผยแพร่ในประเทศอื่นที่มีได้เป็นสมาชิกของสหภาพเบอร์ลิน การโฆษณางานอันมีลิขสิทธิ์ถือว่าได้พร้อมกัน หากมีการเผยแพร่งานภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาในประเทศอื่นที่ไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน

ดังนั้น ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์งานมิได้เป็นคนชาติของประเทศสมาชิกของสหภาพเบอร์ลิน สถานที่ที่มีการเผยแพร่งานเป็นครั้งแรกจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการที่งานอันมีลิขสิทธิ์จะได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน (Joyeel, 1991, p. 927)

แม้ว่าจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง แต่หลักการสำคัญของอนุสัญญากรุงเบอร์ลินก็ยังมีผลใช้บังคับอยู่เช่นเดิม (Vaver, 1986, p. 25) การแก้ไขบทบัญญัติของอนุสัญญาแต่ละครั้งได้กระทำเพื่อทำให้การคุ้มครองลิขสิทธิ์มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่

เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย เท่าที่ผ่านมามีหลักการของอนุสัญญากรุงเบอร์น์ที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงก็เช่น การยกเลิกเงื่อนไขการจดทะเบียนเพื่อให้ได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ การเปลี่ยนแปลงอายุแห่งการคุ้มครอง การขยายการคุ้มครองไปสู่งานประเภทใหม่ การยินยอมให้ประเทศสมาชิกนำเอามาตรการบังคับใช้สิทธิ (Compulsory Licensing) มาใช้ และให้การการรับรองสิทธิทางศีลธรรม (Moral Right) ของผู้สร้างสรรค์ เป็นต้น

1.1.2 การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล (Universal Copyright Convention)

ความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากอนุสัญญากรุงเบอร์น์ก็คือ อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล ซึ่งถูกจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2495 นับจนถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 อนุสัญญาฉบับนี้มีประเทศต่างๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกทั้งสิ้นรวม 95 ประเทศ

เช่นเดียวกับอนุสัญญากรุงเบอร์น์ อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง ครั้งล่าสุดที่มีการแก้ไขก็คือในปี พ.ศ. 2514 หรือค.ศ. 1971 ที่กรุงปารีส โดยผลของการแก้ไขในครั้งล่าสุดนี้มีผลทำให้มาตรฐานการคุ้มครองลิขสิทธิ์มีระดับที่ค่อนข้างสูงพอสมควร โดยเฉพาะหากเปรียบเทียบกับหลักการของอนุสัญญานี้ก่อนหน้าที่จะมีการแก้ไขที่กรุงปารีส

ถึงแม้ว่าอนุสัญญาฉบับแก้ไขปี ค.ศ. 1971 ได้ปรับปรุงหลักการคุ้มครองลิขสิทธิ์ให้เข้มงวดขึ้นกว่าเดิมแต่มาตรฐานการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลก็ยังคงมีระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานของอนุสัญญากรุงเบอร์น์มาก โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องลักษณะ และประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ รวมทั้งในเรื่องการให้เสรีภาพในการกำหนดระดับระดับการคุ้มครองแก่ประเทศที่เข้าร่วม ตัวอย่างเช่น ข้อ 1 ของอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลกำหนดว่า “รัฐภาคีต้องให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ประพันธ์อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ” ซึ่งบทบัญญัตินี้ได้กำหนดพันธกรณีที่มีความยืดหยุ่นกว่าอนุสัญญากรุงเบอร์น์ เนื่องจากรัฐภาคีของอนุสัญญาขอบเขตของสิทธิที่เจ้าของงานมีตามกฎหมายได้โดยเสรี

อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลได้กำหนดหลักเกณฑ์ และบรรทัดฐานของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ในทำนองเดียวกับอนุสัญญากรุงเบอร์น์ (แต่มีระดับการคุ้มครองที่ต่ำกว่าอนุสัญญากรุงเบอร์น์) กล่าวคือ กำหนดหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ มาตรฐานขั้นต่ำของการคุ้มครอง ขอบเขตของสิทธิตามลิขสิทธิ์ ระยะเวลาการคุ้มครอง ฯลฯ เจตนารมณ์ของอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลคือ เปิดโอกาสให้ประเทศที่ไม่ต้องการเข้าร่วมในอนุสัญญากรุงเบอร์น์ (เนื่องจากไม่ต้องการผูกพันตามพันธกรณีที่เข้มงวด) ได้เข้าร่วมในอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีหลักการซึ่งมีความยืดหยุ่นมากกว่าแทน

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาลิขสิทธิ์ก็มีข้อจำกัดบางประการกล่าวคือ หลักการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลจะไม่นำไปใช้กับการสร้างสรรค์งาน ในกรณีที่ประเทศที่เกิดของงานเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์น หากงานอันมีลิขสิทธิ์ใดมีแหล่งกำเนิดในประเทศภาคีของอนุสัญญากรุงเบอร์นก็ให้บังคับตามหลักการของอนุสัญญากรุงเบอร์น โดยไม่ให้นำหลักการในอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลไปใช้บังคับถึงแม้ว่าประเทศที่เป็นที่เกิดของงานนั้นจะเป็นภาคีของอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลอยู่ด้วยก็ตาม

โดยบัญญัตินี้จึงผลเท่ากับว่า อนุสัญญากรุงเบอร์นได้รับการจัดลำดับให้มีความสำคัญเหนือกว่าอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล เหตุผลในเรื่องนี้ก็อาจเป็นเพราะว่า บรรดาประเทศอุตสาหกรรมใหญ่ๆ ต่างเป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์น ในขณะที่อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลนั้นมีประเทศสมาชิกที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเข้าร่วมเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้น

โดยบทบัญญัติดังกล่าว การนำเอาหลักการต่างๆ ในอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลไปใช้จึงจำกัดอยู่แต่เฉพาะในบางกรณีเท่านั้น กล่าวคือ เฉพาะในกรณีที่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของงานเป็นสมาชิกของอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล แต่ไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญากรุงเบอร์นด้วย ซึ่งในปัจจุบันประเทศที่เป็นสมาชิกของอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล โดยไม่ได้เป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์นนั้นมีอยู่เพียง 19 ประเทศเท่านั้น โดยประเทศเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นประเทศเล็กๆ ที่ไม่ค่อยมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจเท่าใดนัก อันได้แก่ ประเทศในตะวันออกกลาง เอเชีย ลาตินอเมริกา รวมทั้งประเทศที่เป็นอดีตสมาชิกของสหภาพโซเวียต (จักรกฤษณ์ ควรพจน์, 2541, หน้า 72-74)

1.1.3 การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอนุสัญญากรุงโรม

อนุสัญญากรุงโรมว่าด้วยการคุ้มครองนักแสดง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และองค์การแพร่เสียงแพร่ภาพ (Rome Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations) เป็นความตกลงระหว่างประเทศที่กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิข้างเคียง (Related Right or Neighboring Right) มีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2504 ในขณะที่มีการจัดทำอนุสัญญากรุงโรมนั้น นานาประเทศต่างไม่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในความตกลงระหว่างประเทศนี้เท่าใดนัก เนื่องจากเทคโนโลยีการบันทึกเสียง และการแพร่ภาพ ซึ่งอนุสัญญากรุงโรมประสงค์จะให้การคุ้มครองยังไม่มีมีความก้าวหน้ามากนักในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ต่อมาสภาพการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้าม ประเทศต่างๆ ได้ให้ความสนใจต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของความตกลงนี้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และโทรคมนาคม ส่งผลให้ประเทศที่เข้าร่วมในอนุสัญญามีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น จนถึงวันที่ที่ความตกลงทริปส์มีผลใช้บังคับอนุสัญญากรุงโรมมีประเทศสมาชิกรวมทั้งสิ้น

จำนวน 47 ประเทศ

หลักการพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิข้างเคียงภายใต้อนุสัญญากรุงโรมก็คือการคุ้มครองสิทธิข้างเคียงจะต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ประพันธ์ในระบบลิขสิทธิ์แบบดั้งเดิม อนุสัญญากรุงโรมได้กำหนดบรรทัดฐานของการคุ้มครองสิทธิข้างเคียงระหว่างรัฐ โดยยอมรับให้คุ้มครองสิทธิของนักแสดง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และองค์การแพร่เสียงแพร่ภาพ ซึ่งเป็นคนชาติของประเทศสมาชิกอื่นภายใต้หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ

สิทธิขั้นต่ำที่รัฐภาคีต้องจัดให้แก่บุคคลดังกล่าวคือ ในกรณีของนักแสดง รัฐภาคีต้องกำหนดให้นัดแสดงมีสิทธิเด็ดขาดในการนำเสนอต่อสาธารณชนซึ่งการแสดงของตน การบันทึกการแสดง และการทำซ้ำซึ่งการบันทึกการแสดง สำหรับผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง อนุสัญญากรุงโรมกำหนดให้มีสิทธิในการเด็ดขาดในการทำซ้ำซึ่งสิ่งบันทึกเสียง รวมทั้งมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมสำหรับการใช้สิ่งบันทึกเสียง ในการแพร่เสียงแพร่ภาพ และในการนำเสนอต่อสาธารณชน และโดยบทบัญญัติของอนุสัญญากรุงโรม องค์การแพร่เสียงแพร่ภาพมีสิทธิเด็ดขาดในการแพร่เสียงแพร่ภาพซ้ำ บันทึก ทำซ้ำ และนำเสนอต่อสาธารณชนซึ่งงานแพร่เสียงแพร่ภาพของตน

เช่นเดียวกันกับอนุสัญญาเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์อื่นๆ หลักการ และมาตรฐานต่างๆ ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงโรมได้ถูกกำหนดให้ใช้บังคับการคุ้มครองสิทธิข้างเคียงในระดับระหว่างประเทศนั้น โดยจะไม่ใช้บังคับการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และองค์การแพร่เสียงแพร่ภาพ ภายในประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะ

นอกจากนี้ การคุ้มครองสิทธิข้างเคียงภายใต้อนุสัญญากรุงโรมก็ถูกผูกติดกับปัจจัยเรื่องสัญชาติของเจ้าของงาน และสถานที่ที่เกิดของงานเช่นเดียวกันกับหลักการของอนุสัญญากรุงเบอร์น์ ตัวอย่างเช่น การที่ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียงใดจะได้รับการคุ้มครองในประเทศสมาชิกของอนุสัญญากรุงโรมนั้น จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ กล่าวคือ ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียงนั้นเป็นคนชาติของประเทศสมาชิกของอนุสัญญากรุงโรม หรือมิฉะนั้นการบันทึกงานนั้นได้กระทำขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งของอนุสัญญากรุงโรม

1.1.4 การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอนุสัญญาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง (TRIPS)

สัญญาข้อตกลงองค์การการค้าโลกถูกประกาศใช้โดยเป็นผลพวงมาจากการประชุมโต๊ะกลมของ GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) เป็นการประชุมของผู้แทนของประเทศภาคีความตกลงทั่วไปทางศุลกากร และการค้า ซึ่งเป็นการประชุมเพื่อจัดระเบียบ และกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ และในการประชุม ณ ประเทศอูรุกวัย ซึ่งเรียกว่าการเจรจาแกตต์

รอบอุรุกวัย (Uruguay Round) (บันทึก หลิมสกูล, 2530, หน้า 33) ซึ่งเริ่มมีขึ้นในเดือนกันยายนปี ค.ศ. 1986 โดยได้มีการนำเอาประเด็นทางการค้าใหม่ 3 ประการเข้ามาเจรจา เช่น ความตกลงว่าด้วย สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights) หรือความตกลงทริปส์ (TRIPS Agreement) สัญญาข้อตกลงทริปส์ซึ่งเป็นสัญญา ข้อตกลงคุณลักษณะทางการค้าในแง่มุมของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งกฎหมายบทผนวก พิเศษของสัญญาข้อตกลงองค์การการค้าโลก

สัญญาข้อตกลงทริปส์ได้บรรลุความตกลงเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1993 โดยมี ประเทศสมาชิก 118 ประเทศเข้าร่วมลงนาม ณ เมืองมาราเกช ประเทศโมร็อกโก เมื่อวันที่ 15 เมษายน ค.ศ. 1994 และสัญญาข้อตกลงทริปส์เริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1995 ซึ่ง ประเด็นการละเมิดลิขสิทธิ์เป็นปัญหาที่ประเทศสมาชิกให้ความสนใจเป็นอย่างมากจึงผลักดันให้ เกิดการกำหนดมาตรฐานของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาทุกลักษณะโดยครอบคลุมสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง เครื่องหมายการค้า สัญญาข้อตกลงระหว่างประเทศนี้ได้กำหนด หลักเกณฑ์ และมาตรฐานขั้นต่ำของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ เพื่อให้รัฐภาคี นำไปบัญญัติกฎหมายภายใน โดยอาจให้ความคุ้มครองสูงกว่าสัญญาข้อตกลงทริปส์ หรือกำหนด วิธีการที่เหมาะสม ซึ่งได้กำหนดลิขสิทธิ์ไว้ในภาค 2 ส่วนที่ 1 ภายใต้อำนาจ “มาตรฐานเกี่ยวกับการ มีไว้ ขอบเขต และการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา” (Standards Concerning the Availability, Scope and Use of Intellectual Property Rights) โดยหลักเกณฑ์การคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ถูกกำหนด ไว้รวมทั้งสิ้น 6 ข้อ ตั้งแต่ข้อ 9 ถึง 14 บทบัญญัติข้อ 9 ถึง 13 เป็นหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครอง ลิขสิทธิ์ ส่วนข้อ 14 ว่าด้วยการรับรองสิทธิข้างเคียง (Related Rights)

1.2 การให้ความคุ้มครองงานภาพยนตร์

งานภาพยนตร์ถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทหนึ่ง ดังนั้น กฎหมายระหว่างประเทศ ได้ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ไว้ด้วย ดังเช่นอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971 และ อนุสัญญาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง (TRIPS)

1.2.1 การให้ความคุ้มครองงานภาพยนตร์ในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971

อนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับ (Paris Act 1971) ได้มีการบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการ ให้ความคุ้มครองไว้ในมาตรา 2 (1) คำว่า “งานวรรณกรรมและศิลปกรรม” หมายความว่ารวมถึงการ ทำขึ้นทุกอย่างในแผนกวรรณคดี วิทยาศาสตร์และศิลปกรรม ไม่ว่าจะอยู่ในวิธีหรือรูปแบบใด เช่น หนังสือ จุลสาร และงานเขียนอื่นๆ คำบรรยายปาฐกถา คำเทศนาสั่งสอนหรืองานอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะ อย่างเดียวกัน นาฏกรรม นาฏกรรมประกอบดนตรี ศิลปะการออกท่าร่ายรำ และงานบันเทิงในการ

แสดงใบ้ การแต่งดนตรีไม่ว่าจะมีหรือไม่มีคำร้อง งานภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการรวบรวมผลงานต่างๆ ที่แสดงออกโดยกระบวนการที่คล้ายคลึงกับการถ่ายทำภาพยนตร์เข้าด้วยกัน งานวาดภาพ ระบายสี สถาปัตยกรรม ประติมากรรม การแกะสลักและการพิมพ์หิน การถ่ายภาพ ซึ่งเป็นการรวมผลงานต่างๆ ที่แสดงออกโดยกระบวนการที่คล้ายคลึงกับการถ่ายภาพเข้าด้วยกัน งานศิลปะประยุกต์ งานภาพประกอบ แผนที่ แผนที่ ผง ภาพร่าง หรืองานสามมิติเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ สถาปัตยกรรม หรือวิทยาศาสตร์

1.2.2 การให้ความคุ้มครองงานภาพยนตร์ในอนุสัญญาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง

สัญญาข้อตกลงทริปส์มิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับนิยามคำศัพท์ของคำว่าภาพยนตร์ไว้ แต่ได้บัญญัติสิทธิเกี่ยวกับภาพยนตร์ไว้ในเรื่องสิทธิในการให้เช่าไว้ในข้อ 11 ซึ่งให้สิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ หรือผู้สืบสิทธิของผู้สร้างสรรค์ที่จะให้อนุญาตหรือห้ามการเช่าในทางการค้าแก่สาธารณชน ซึ่งต้นฉบับหรือสำเนาของงานลิขสิทธิ์ของตน

1.3 เงื่อนไขการได้มาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์

เงื่อนไขการได้มาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นเป็นเรื่องของเงื่อนไขของการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในงานลิขสิทธิ์ ซึ่งเงื่อนไขการได้มาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ของกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีความแตกต่างกัน

1.3.1 เงื่อนไขการได้มาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971

อนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับ (Paris Act 1971) ได้มีการบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นผู้สร้างสรรค์ไว้ในมาตรา 15 ซึ่งบุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งชื่อของตนปรากฏอยู่บนงานภาพยนตร์ในลักษณะปกติ ในกรณีที่ไม่มียุทธศาสตร์เป็นอย่างอื่นให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้สร้างงานนั้นขึ้น

ในกรณีของงานที่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์หรืองานที่ผู้สร้างสรรค์ใช้นามแฝง นอกจากกรณีข้างต้น ถ้าไม่หลักฐานเป็นอย่างอื่นผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งชื่อของตนปรากฏอยู่บนงานนั้นให้ถือว่าเป็นผู้แทนผู้สร้างสรรค์ และในฐานะดังกล่าวให้มีสิทธิที่จะดำเนินการคุ้มครอง และบังคับใช้สิทธิของผู้สร้างสรรค์ได้ บทบัญญัติในเรื่องนี้ไม่ให้ใช้บังคับเมื่อผู้สร้างสรรค์ได้เปิดเผยตนเองและพิสูจน์ได้แล้วว่าตนเป็นผู้สร้างสรรค์งานดังกล่าว

1.3.2 เงื่อนไขการได้มาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ในอนุสัญญาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง

เงื่อนไขการได้มาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ในอนุสัญญาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง (TRIPS) เป็นไปตามสัญญาข้อตกลงทริปส์ ข้อ 3

และ 4 ในเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ซึ่งให้สมาชิกแต่ละประเทศให้แก่คนในชาติของสมาชิกประเทศอื่นในการปฏิบัติที่เป็นคุณไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าที่ให้แก่คนชาติของตนในส่วนเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประโยชน์การอนุเคราะห์ เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันใดๆ ที่สมาชิกให้แก่คนชาติของประเทศอื่นใดต้องให้แก่คนชาติของสมาชิกอื่นๆ ทั้งปวงด้วย และปราศจากเงื่อนไขใดๆ ที่สมาชิกให้

1.4 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานภาพยนตร์

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานภาพยนตร์ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศทั้งในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971 และในการเจรจาเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง

1.4.1 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานภาพยนตร์ในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971

อนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับ (Paris Act 1971) ได้มีการบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้สร้างสรรค์ไว้ในมาตรา 14

1) ผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรม และศิลปกรรมเป็นผู้มีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะอนุญาต

(1) ให้มีการดัดแปลงหรือทำซ้ำ ซึ่งงานของตนในรูปแบบของงานภาพยนตร์ และการจำหน่ายงานที่ได้มีการดัดแปลงหรือทำซ้ำ

(2) ให้มีการนำออกแสดงต่อสาธารณชน หรือการสื่อสารต่อสาธารณชนโดยทางวิทยุ ซึ่งงานที่ได้มีการดัดแปลงหรือทำซ้ำนั้น

2) ให้มีการดัดแปลงงานภาพยนตร์ ซึ่งทำขึ้นมาจากงานวรรณกรรม และศิลปกรรม ให้เป็นรูปแบบของงานศิลปะอื่นๆ ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์งานต้นฉบับ ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนต่อการอนุญาตของผู้สร้างสรรค์ที่สร้างงานภาพยนตร์นั้นขึ้น

ในมาตรา 14 ทวิ (1) โดยไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิในงานใดๆ ซึ่งได้มีการดัดแปลงหรือทำซ้ำให้งานภาพยนตร์ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับงานต้นฉบับอันหนึ่งให้เจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้สร้างสรรค์งานต้นฉบับ รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่ให้ตามที่ระบุไว้ในมาตราก่อน

(1) กรรมสิทธิ์ในลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ให้เป็นเรื่องของกฎหมายภายในของประเทศ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้เรียกร้องขอให้มีการคุ้มครองที่จะกำหนด

(2) อย่างไรก็ตาม ในประเทศสมาชิกของสหภาพซึ่งกฎหมายของตนกำหนดว่าเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ให้รวมถึงบุคคล ซึ่งได้มีส่วนร่วมในการทำงานนั้นขึ้นผู้สร้างสรรค์

ดังกล่าวหากได้สัญญาว่าจะร่วมทำด้วยจะต้องไม่ขัดขวางหรือยับยั้งยกเว้นแต่จะได้มีเงื่อนไขเป็นพิเศษหรือเงื่อนไขที่เป็นตรงกันข้าม การทำซ้ำ การจำหน่าย การนำแสดงออกต่อสาธารณชน การสื่อสารต่อสาธารณชนโดยทางวิทยุ การแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือวิธีการสื่อสารต่อสาธารณชน การทำคำพากย์ หรือการเขียนคำพากย์นั้นลงในภาพยนตร์ซึ่งงานนั้น

3) เว้นแต่กฎหมายภายในจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น บทบัญญัติของวรรค 2) (2) ข้างต้นไม่ให้ใช้บังคับกับผู้สร้างสรรค์เค้าโครงเรื่อง บทสนทนา และงานดนตรีกรรม ที่ทำขึ้นเพื่อการทำงานภาพยนตร์ หรือผู้อำนวยการสร้างคนสำคัญของการสร้างงานภาพยนตร์ อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกของสหภาพซึ่งมิได้กำหนดบทบัญญัติให้ใช้วรรค 2) (2) ข้างต้นบังคับกับผู้ผู้อำนวยการสร้างคนสำคัญในการสร้างภาพยนตร์ให้แจ้งให้ผู้ผู้อำนวยการใหญ่ทราบ โดยคำประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร และให้ผู้ผู้อำนวยการใหญ่แจ้งให้ประเทศสมาชิกอื่นของสหภาพทราบทันที

1.4.2 ข้อยกเว้นการละเมิดเกี่ยวกับงานภาพยนตร์ในอนุสัญญาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง

สัญญาข้อตกลงทริปส์ได้บัญญัติเกี่ยวกับข้อจำกัด และข้อยกเว้นในข้อ 13 โดยให้สมาชิกสามารถจำกัดข้อจำกัด หรือข้อยกเว้นสิทธิแต่ผู้เดียวไว้เพียงผู้เดียวไว้เพียงกรณีพิเศษบางกรณี ซึ่งต้องไม่ขัดกับการใช้ประโยชน์ตามปกติของงานอันมีลิขสิทธิ์ และไม่เสื่อมเสียโดยไม่สมควรต่อประโยชน์อันชอบธรรมของผู้ทรงสิทธิ

1.5 อายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์

อายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์ที่บัญญัติระยะเวลาการให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น กฎหมายระหว่างประเทศทั้งในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971 และในการเจรจาเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง นั้นมีความแตกต่างกัน

1.5.1 อายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์อนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ค.ศ. 1971

อนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับ (Paris Act 1971) ได้บัญญัติเกี่ยวกับอายุแห่งการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ไว้ในข้อ 7 (1) โดยให้อายุแห่งการคุ้มครองทั่วไปกำหนดตลอดอายุผู้สร้างสรรค์ และอีก 50 ปี หลังจากที่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย อย่างไรก็ตามอนุสัญญากรุงเบอร์ลินได้บัญญัติเกี่ยวกับอายุแห่งการคุ้มครองงานบางอย่างไว้เป็นการเฉพาะด้วย กล่าวคือ งานภาพยนตร์ภายใต้บทบัญญัติข้อ 7 (2) สมาชิกของสหภาพเบอร์ลินจะต้องบัญญัติอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ให้มิกำหนดไม่น้อยกว่า 50 ปี หลังจากที่มีการเผยแพร่งานต่อสาธารณชน โดยการเผยแพร่งานนั้นต้องกระทำด้วยความยินยอมของผู้สร้างสรรค์ หรือถ้าไม่มีการเผยแพร่งานก็ให้อายุแห่งการคุ้มครองมีกำหนด 50 ปี นับจากที่ได้มีการสร้างสรรคงานนั้น

1.5.2 อายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์อันุสัญญาการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า และสินค้าปลอมแปลง

สัญญาข้อตกลงทริปส์บัญญัติเกี่ยวกับอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ในข้อ 12 และบัญญัติอายุแห่งการคุ้มครองสิทธิข้างเคียงในข้อ 14 (5) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อ 12 ของสัญญาข้อตกลงทริปส์ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ดังนี้

ในกรณีที่การคำนวณอายุแห่งการคุ้มครองของงานที่มีชิ้นงานภาพถ่าย หรืองานศิลปะประยุกต์ได้กระทำโดยอาศัยสิ่งอื่นๆ นอกจากอาศัยชีวิตของบุคคลธรรมดาเป็นเกณฑ์ อายุของการคุ้มครองงานนั้นจะต้องไม่น้อยกว่า 50 ปี นับจากวันสิ้นสุดของปีปฏิทินของวันที่ที่มีงานโฆษณา โดยได้รับอนุญาต หรือหากไม่มีการโฆษณางานภายใน 50 ปี หลังจากที่ได้มีการสร้างสรรค์งานให้มียุการคุ้มครอง 50 ปี นับจากวันสิ้นสุดปีปฏิทินของปีที่มีการสร้างงานนั้น

สัญญาข้อตกลงทริปส์มิได้บัญญัติอายุแห่งการคุ้มครองตามประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ดังเช่นอนุสัญญากรุงเบอร์น์ หากแต่กำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ในลักษณะทั่วไป โดยข้อ 12 กำหนดให้อายุแห่งการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 50 ปี นับจากวันสิ้นสุดของปีปฏิทินของปี ซึ่งได้มีการเผยแพร่งาน โดยได้รับอนุญาต หรือในกรณีที่มิได้มีการเผยแพร่งาน โดยได้รับอนุญาตให้มียุการคุ้มครอง 50 ปี นับจากวันสิ้นสุดของปีปฏิทินของปีซึ่งได้มีการสร้างสรรค์งานนั้น อายุแห่งการคุ้มครองที่บัญญัติไว้นี้จะใช้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ทุกประเภท ยกเว้นงานภาพถ่าย และงานศิลปะประยุกต์

อายุแห่งการคุ้มครองในข้อ 12 ของสัญญาข้อตกลงทริปส์ให้นำไปใช้กับการคุ้มครองงานซึ่งไม่ได้คำนวณโดยอาศัยชีวิตของบุคคลธรรมดาเป็นเกณฑ์ ซึ่งหลักการนี้อาจนำไปใช้กับการคำนวณอายุแห่งการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ได้สองกรณีด้วยกันกล่าวคือ

กรณีแรกหลักเกณฑ์ในข้อ 12 อาจใช้เป็นมาตรฐานในการนับอายุแห่งการคุ้มครองในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์งานไม่ได้เป็นบุคคลธรรมดา หากแต่เป็นนิติบุคคล (ซึ่งหมายถึงกรณีที่กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศภาคีที่ยินยอมให้นิติบุคคลมีฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์งานได้) (Correa, 1993, p. 51-52)

กรณีที่สอง หลักเกณฑ์ในสัญญาข้อตกลงทริปส์ข้อนี้สามารถนำไปใช้ในการคำนวณอายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากหลักเกณฑ์ในข้อ 7 (2) ของอนุสัญญากรุงเบอร์น์

สำหรับสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์น์ การคุ้มครองงานภาพยนตร์ต้องมีการกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 50 ปี นับจากที่มีการเผยแพร่งานต่อสาธารณชนด้วยความยินยอมของผู้

สร้างสรรค์ และในกรณีที่ไม่มีกรเผยแพร่งาน อายุแห่งการคุ้มครองไม่น้อยกว่า 50 ปี นับจากที่ได้มีการสร้างสรรค์งานนั้นในทางตรงกันข้าม โดยบทบัญญัติข้อ 12 ของสัญญาข้อตกลงทริปส์ภาคีขององค์การการค้าโลกจะต้องคุ้มครองงานภาพยนตร์เป็นกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 50 ปี นับจากวันสิ้นสุดปีปฏิทินของวันที่มีการโฆษณางาน โดยได้รับอนุญาต หรือหากไม่มีการโฆษณางานก็ให้มีอายุแห่งการคุ้มครอง 50 ปี นับจากวันสิ้นสุดของปีปฏิทินของปีที่มีการสร้างสรรค์งานนั้น ซึ่งการคำนวณอายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศทั้งสองต่างก็มีวิธีการคำนวณที่แตกต่างกัน

สัญญาข้อตกลงทริปส์บัญญัติให้การคำนวณอายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์โดยใช้วันที่มีการโฆษณาเป็นเกณฑ์ ซึ่งก็หมายความว่าอายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์ตามสัญญาข้อตกลงทริปส์อาจยาวนานกว่าอายุแห่งการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญากรุงเบอร์น (ซึ่งใช้วันที่มีการเผยแพร่งานต่อสาธารณชนเป็นเกณฑ์)

2. การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ในต่างประเทศ

ในปัจจุบันให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในต่างประเทศเกิดขึ้นด้วยแนวคิดที่จะส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ให้กว้างขวาง และอยู่ในระดับสากล ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเอาไว้แล้วบ้าง แต่ในแต่ละประเทศก็สามารถกำหนดกฎหมายของตนเองได้ ทำให้กฎหมายลิขสิทธิ์ของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันในรายละเอียด จึงควรศึกษาขอบเขตของแต่ละประเทศเฉพาะลงไปอีก

2.1 การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาได้มีรากฐานมาตรฐานมาตรฐานการนำรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา (The United States of America Constitution 1789) เช่นเดียวกับกฎหมายสิทธิบัตรมาใช้โดยกำหนดอนุญาตให้สภาองเกรสออกกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และศิลปะที่มีประโยชน์เป็นสำคัญภายใต้บทบัญญัติดังกล่าว สภาองเกรสจึงมีอำนาจที่จะประกาศบทบัญญัติใดๆ ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิ์ด้วยเวลาที่ได้จำกัดไว้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการอุทิศผลงานนำมาเสนอเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณชนซึ่งให้สิทธิต่างๆ แต่เพียงผู้เดียวแก่ผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้น โดยได้รับค่าตอบแทนความพยายามในการสร้างสรรค์แก่สาธารณชน กฎหมายแห่งมลรัฐได้เดินตาม

รัฐธรรมนูญภายใน 1 ปี จึงมีกฎหมายลิขสิทธิ์ คือ กฎหมายลิขสิทธิ์ ปี 1790 (The Copyright Act 1790) ประกอบด้วยลักษณะรูปแบบต่างๆ อย่างเช่น ของกฎหมายอังกฤษในช่วงนั้น (Stewart, 1989, P. 24) ซึ่งแนวคิดของอังกฤษถูกนำมาใช้ในสหรัฐอเมริกาเพื่อที่การปฏิวัติในช่วง ค.ศ. 1776 ทำให้เกิดความรักในชาติ และในที่สุดก็ใช้ภาษาอังกฤษในการพูดนับตั้งแต่นั้น กฎหมายลิขสิทธิ์ปี 1790 ได้มีการแก้ไขในส่วนสาระสำคัญในเวลาต่อมาอยู่ทั้งหมด 4 ครั้ง คือ ปี ค.ศ. 1831, 1870, 1909 ซึ่งในปี ค.ศ. 1831 ได้เพิ่มการประพันธ์เพลงให้เป็นงานประเภทหนึ่งซึ่งได้รับความคุ้มครองหลังจากที่มีการแก้ไขอยู่บ่อยครั้ง และใช้มาถึง 200 ปีซึ่งมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเช่น โดยมีการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์มาเป็น กฎหมายลิขสิทธิ์ ปี 1976 (The Copyright Act 1976) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1978

กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาคำหนดงานที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ เช่น งานวรรณกรรม งานดนตรีกรรมรวมทั้งเนื้อร้องประกอบด้วย งานนาฏกรรมรวมทั้งดนตรีประกอบการแสดงละครใบ้และงานศิลปะแสดงท่ารำยาว งานภาพเขียน งานภาพร่างเป็นเส้น และงานปฏิมากรรมภาพยนตร์ และงานโสตทัศนวัสดุอื่นๆ การบันทึกเสียง แต่ไม่คุ้มครองขยายครอบคลุมไปถึงความคิด วิธีการ กระบวนการ ระบบ วิธีดำเนินงาน แนวคิด หลักการ หรือการค้นพบใดๆ (The Copyright Law, 1976, Art. 102)

2.2 การให้ความคุ้มครองงานภาพยนตร์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ได้มีการบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ไว้ในมาตรา 101 ได้ให้นิยามคำศัพท์ไว้ว่า “ภาพยนตร์หมายความว่า งานโสตทัศนวัสดุที่ประกอบด้วยลำดับของภาพที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ซึ่งเมื่อมีการฉายติดต่อกันจะให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวของภาพดังกล่าวรวมทั้งเสียงที่ประกอบอยู่ด้วยถ้ามี” และ

งานโสตทัศนวัสดุ หมายความว่า งานซึ่งประกอบขึ้นด้วยลำดับของภาพที่ต่อเนื่องเกี่ยวข้องกัน ซึ่งผู้สร้างสรรค์ตั้งใจจะนำออกเปิดเผยให้ทราบ โดยการใช้เครื่องมือ หรือเครื่องประดิษฐ์ เช่น เครื่องฉายภาพ เครื่องดูภาพ หรือเครื่องมือ เครื่องใช้ไฟฟ้าพร้อมกับการได้ยิน (ถ้ามี) ไม่ว่าวัสดุที่บันทึกงานนั้นอยู่จะมีลักษณะอย่างไรก็ตาม เช่น แผ่นฟิล์ม หรือเทป ซึ่งมีงานนั้นบันทึกอยู่

2.3 เงื่อนไขการได้มาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ได้บัญญัติเรื่องความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์ไว้ในมาตรา 201 ซึ่งผู้สร้างสรรค์ย่อมได้รับความคุ้มครองตั้งแต่แรกเริ่มที่สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น และกรณีของผู้สร้างสรรค์ซึ่งสร้างสรรค์งานร่วมกันย่อมเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้นร่วมกันด้วย อย่างไรก็ตาม งานที่สร้างขึ้นจากการรับจ้าง ในกรณีของงานที่สร้างขึ้นจากการรับจ้างจากนายจ้างหรือบุคคลอื่นใดที่เป็นผู้ว่าจ้างให้มีการทำงานนั้นขึ้นมาให้ถือว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งานนั้น เว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และลงลายมือชื่อเอาไว้ซึ่งงานที่สร้างขึ้นจากการรับจ้าง หมายความว่างานที่สร้างขึ้นโดยลูกจ้างภายในขอบเขตของการทำงานที่จ้าง หรืองานที่สั่งให้ทำขึ้นเป็นพิเศษสำหรับใช้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของงานนั้น

นอกจากนี้ลิขสิทธิ์ในงานที่รวบรวมขึ้นมานั้น แยกออกได้ต่างหากจากลิขสิทธิ์ในงานแต่ละชิ้นที่รวมอยู่ในงานรวบรวมนั้น ให้สันนิษฐานว่าผู้รวบรวมเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานที่รวบรวมขึ้นเท่านั้น

2.4 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานภาพยนตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในงานภาพยนตร์ไว้ในมาตรา 106 ซึ่งกล่าวถึงสิทธิที่มีแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะกระทำหรืออนุญาตให้กระทำซ้ำซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ในลักษณะของสำเนาจำลองหรือแผ่นบันทึกเสียง มีสิทธิที่จะจัดทำขึ้นซึ่งงานสืบเนื่องโดยใช้งานอันมีลิขสิทธิ์เป็นพื้นฐานในการจัดทำมีสิทธิที่จะจัดจำหน่ายแจกสำเนาจำลองหรือแผ่นบันทึกเสียงโดยวิธีอื่น หรือโดยการให้เช่าหรือให้ยืม ในกรณีของงานวรรณกรรม ดนตรีกรรม นาฏกรรม และงานแสดง ศิลปการแสดงทำรายการ การแสดงละครใบ้ และภาพยนตร์ และงานโสตทัศนวัสดุอื่นๆ มีสิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวออกแสดงต่อสาธารณชนได้

นอกจากนี้ ในกรณีของงานวรรณกรรม ดนตรีกรรม นาฏกรรม และงานการแสดง ศิลปกรรมการแสดงทำรายการ การแสดงละครใบ้ และงานภาพเขียน งานภาพร่างเป็นเส้น หรืองานปฏิมากรรม รวมทั้งภาพต่างๆ แต่ละภาพของภาพยนตร์ และงานโสตทัศนวัสดุอื่นๆ มีสิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวออกโชว์โดยเปิดเผยต่อสาธารณชน

2.5 อายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ได้บัญญัติอายุแห่งการคุ้มครองงานภาพยนตร์ไว้ในมาตรา 302 ซึ่งกล่าวถึงระยะเวลาของลิขสิทธิ์ งานที่สร้างสรรค์ขึ้นในวันที่หรือ

หลังจากวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1978 ในบททั่วไป ลิขสิทธิ์ในงานที่สร้างสรรค์ขึ้นในวันที่หรือหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1978 ให้มีอยู่ตั้งแต่วันที่มีการสร้างสรรค์งานนั้นขึ้น และให้มีอยู่ต่อไปเป็นระยะเวลาตลอดชีวิตของผู้สร้างสรรค์ และอีก 70 ปี หลังจาก que ผู้สร้างสรรค์เสียชีวิต ยกเว้นเฉพาะกรณี que ระบุไว้ในอนุมาตราอื่น